

מבט על, גיליון 1112, 3 בדצמבר 2018

מאמץ ההשפעה האיראני נגד ארצות הברית בממד הסייבר

איתי חימיניס

במהלך חצי השנה האחרונה חברות אבטחת מידע וחברות טכנולוגיה חשפו פעילות תודעה רחבת היקף של איראן במרחב הסייבר, שכוונה בעיקר להשפיע על הציבור האמריקאי. מאמץ התודעה האיראני נועד ככל הנראה להחריף את הפילוג הפנימי בארצות הברית, בין קבוצות חברתיות שונות. פעילות התודעה האיראנית בסייבר משקפת את החשיבות הרבה שהמשטר בטהראן מעניק למאבק הרעיוני מבית ונגד אויביו, בפרט ארצות הברית. בראיית המשטר האיראני, ארצות הברית מנהלת מאבק אידיאולוגי, בנוסף למאבק הפוליטי והכלכלי, נגד ערכי המהפכה האסלאמית, שקהל היעד שלו הוא בראש ובראשונה הציבור האיראני. על כן, מאמץ התודעה האיראני מהווה תגובת נגד למהלכים האמריקאים (האמיתיים והמדומיינים), אך גם נדבך בשאיפה ארוכת הטווח של המשטר האיראני להחליש את ארצות הברית על ידי ניסיון לפגוע בחוסנה הפנימי. גם ישראל היא יעד לפעילות זו, לנוכח מאפייניו הנוכחיים של מאמץ ההשפעה התודעית של איראן, המתבצע במרחב הסייבר, מומלץ, כי נוסף להתמקדות בהתמודדות עם יכולותיה המאיימות יותר של איראן בתחומי האמל"ח הקונבציונאלי והבלתי-קונבציונאלי, תינתן תשומת לב ליכולותיה המתפתחות של איראן בתחום ההתקפה במרחב הסייבר.

המתחים הגוברים ביחסי המשטר האיראני עם ממשל טראמפ באים לידי ביטוי בחודשים האחרונים פעם נוספת בממד הסייבר. במהלך חצי השנה האחרונה חברות אבטחת מידע וחברות טכנולוגיה חשפו פעילות תודעה רחבת היקף של איראן במרחב הסייבר, שכוונה בעיקר להשפיע על הציבור האמריקאי. חברת האבטחה "פייר-איי" (Fire-Eye) פרסמה התרעה על אודות מספר רב של אתרי חדשות ופרופילים מזויפים ב"פייסבוק", ו"טוויטר", אשר להערכתה הופעלו בשירות מאמצי התודעה של המשטר האיראני. מאמצי תודעה איראניים נחשפו גם על ידי חברת "טוויטר", שפרסמה באחרונה מיליון ציוצים שנוצרו על ידי חשבונות מזויפים, וחברת "פייסבוק", שפרסמה כי מחקה עשרות פרופילים מזויפים.

לחשיפות אלו מתווספות אזהרות נוספות מפני פעילות איראן בממד הסייבר, המופיעות בסיכומי שנת 2018 ואשר פורסמו במהלך חודש נובמבר האחרון על ידי חברות הגנת הסייבר "פייר-איי" ו"פורטינט" (Fortinet), וכן במחקר עדכני של מכון המחקר האמריקאי "הקרן להגנה על דמוקרטיה" (FDD). שורת פרסומים אלה מתארת את איראן כשחקן הפועל בצורה תוקפנית אף יותר מבעבר בממד הסייבר.

תכנים ושיטות פעולה

מאמץ התודעה האיראני נועד ככל הנראה להחריף את הפילוג הפנימי בארצות הברית, בין קבוצות חברתיות שונות (ליברלים-שמרנים, שחורים-לבנים, תומכי טראמפ-מתנגדיו). דוגמאות בולטות הן תכנים בנושאים רגישים וטעונים מבחינה ציבורית בארצות הברית, ביניהם גזענות, קווי

מדיניות שנויים במחלוקת של הנשיא טראמפ ואלים ממשטרית. התכנים בנושאים אלה סוגנו על מנת להתסיס, להקצין עמדות וללבות שיח מתלהם. מטרה אפשרית נוספת הייתה לשפר את דימויה של איראן בעיני הציבור האמריקאי. כך, התכנים אשר עסקו בסוגיות הנוגעות למזרח התיכון הכילו ביקורת נוקבת על מדיניות ארצות הברית, ישראל וערב הסעודית, לעומת סיקור אוהד מבחינתה של איראן ביחס להתפתחויות בתימן, לבנון, סוריה ועיראק. נראה שהאיראנים נסמכים בהקשר זה על ניסיונם בזמן ממשל אובמה, כאשר חלק מכלי התקשורת בארצות הברית הציגו לעיתים את איראן כשותף אפשרי למאמצים האמריקאים במזרח התיכון נגד האסלאם הסוני הקיצוני, בדגש על המאבק נגד המדינה האסלאמית בעיראק.

על מנת למנוע זיהוי של "טביעת אצבע" איראנית ולהגדיל את החשיפה של תכני ההסתה שהופצו, איראן פיתחה רשת ענפה ומסונכרנת של אתרי חדשות מזויפים וישויות מדיה חברתית מזויפות בעלות רושם מהימן, יצרה סביבם שיח ברשת ושילמה עבור פרסומם. בנוסף, נוסחו תכנים באופן שיתאים להלכי הרוח של קהלי היעד שאליהם כיוונו. עם זאת, הפעילות האיראנית סבלה גם ממספר ליקויים - שימוש בפרטי התחברות איראנים (כגון מספרי טלפון וכתובות מייל), העתקת תכנים וכתביה משובשת - שאפשרו את חשיפתה הפומבית. עד לחשיפתה, איראן הצליחה להגיע למספר רב של אנשים בארצות הברית ובחלק מהתכנים צפו מיליוני צופים, בעוד שתכנים אחרים זכו לתגובות של מאות אלפי גולשים.

משמעויות

פעילות התודעה האיראנית בסייבר משקפת את החשיבות הרבה שהממשטר בטהראן מעניק למאבק הרעיוני מבית ונגד אויביו, בפרט ארצות הברית. בראיית הממשטר האיראני, ארצות הברית מנהלת מאבק אידיאולוגי, בנוסף למאבק הפוליטי והכלכלי, נגד ערכי המהפכה האסלאמית, שקהל היעד שלו הוא בראש ובראשונה הציבור האיראני. על כן, מאמץ התודעה האיראני מהווה תגובת נגד למהלכים האמריקאים (האמיתיים והמדומיינים), אך גם נדבך בשאיפה ארוכת הטווח של הממשטר האיראני להחליש את ארצות הברית על ידי ניסיון לפגוע בחוסנה הפנימי.

איראן, בדומה למספר מדינות נוספות (ביניהן ארצות הברית, רוסיה וסין) הוכיחה, כי ביכולתה להגיע לקהלים רחבים, לשמר את אופיים החשאי של מאמציה לאורך זמן רב ו"להם" שיח ציבורי בתכני הסתה. אף אפשר שעם הזמן יתברר, כי מאמצים אלה תרמו לשחיקה באמון הציבור האמריקאי בכלי התקשורת, או שהובילו לשינוי בעמדות פוליטיות ו/או חברתיות. לפי שעה, סביר להניח כי איראן אף מוצאת תועלת בחשיפת פעילותה. שכן, על אף המבוכה הכרוכה בכך, עד כה איראן לא ניזוקה מכך ואולי אף הצליחה להעצים את דימוי עוצמתה הטכנולוגית והמודיעינית. יתרה מכך, בהשוואה למבצעי תודעה איראנים שנחשפו בעבר, הפעילות הנוכחית של איראן מלמדת על שיפור בתשתית הטכנולוגית ובכישוריה המבצעיים, המתבטאים בהיקף ובאיכות הבוטים (תוכנה המתחזה למשתמש אנושי).

החשיפות המתוקשרות התאפשרו ככל נראה בשל שיתוף הפעולה הגובר בין חברות טכנולוגיה, חברות אבטחת מידע וסוכנויות מודיעין מערביות. שיתוף הפעולה בין גופים אלה צפוי להפוך הכרחי בשנים הקרובות על מנת להתמודד עם מאמצי תודעה עוינים מסוג זה. עבור מקבלי ההחלטות והציבור בישראל, החשיפות מאפשרות ללמוד - באופן שלא התאפשר עד כה - על אודות כלי נוסף ב"ארגז הכלים" המבצעי של איראן.

אמנם, לעת עתה נראה שאיום התודעה האיראני על ישראל הינו מוגבל. בעבר, מאמצי התודעה האיראנים במרחב הסייבר נגד ישראל הסתכמו בהשחתת אתרים או בשתילת תכנים שקריים באתרי חדשות, באופן שלא גרר הדים ציבוריים משמעותיים. גם אתר החדשות האיראני, שנחשף באחרונה על ידי חברת "קליר סקיי" ואשר כוון לקהל הישראלי, לא הצליח ככל הנראה להשפיע על השיח בישראל. יתרה מכך, בחינת מאמצי התודעה בסייבר של איראן נגד ישראל ביחס למאמצי תודעה נוספים שאיראן מבצעת בעת הנוכחית, מצביעה על כך שישראל אינה מצויה במוקד המאמצים. ייתכן שיכולתה של איראן להתמקד בזירות תודעתיות אחרות נובעת גם מכך שחזבאללה בלאו הכי עושה זאת מול ישראל, בין שבאמצעות נאומיו המאיימים של נסראללה, ובין שבאמצעות כלי התקשורת הרבים העומדים לרשות הארגון.

עם זאת, במבט קדימה, ניתן לשרטט מספר תרחישים מחמירים יותר של שימוש איראני במאמצי תודעה קיברנטיים נגד ישראל. איראן עלולה לשתול בהצלחה דיווחים חדשותיים שקריים על אודות כוונות תקיפה נגד ישראל, באופן שיגרום בהלה ציבורית או אף ישבש זמנית את תהליך קבלת ההחלטות בישראל. כמו כן, איראן עלולה להצליח לשתול תכנים שישכנעו מדינת אויב או ארגון טרור, כי בכוונת ישראל לתקוף אותם, באופן שיגרור תגובת נגד ישראל. יוזכר, כי בעבר (דצמבר 2016) הצליחו האיראנים לגרום לתגובה מילולית של פקיסטאן בעקבות פרסום שקרי, שלפיו ישראל איימה על פקיסטאן בתקיפה גרעינית אם תשלח כוחות לסוריה.

לנוכח מאפייניו הנוכחיים של מאמץ ההשפעה התודעתית של איראן, המתבצע במרחב הסייבר, מומלץ, כי נוסף להתמקדות בהתמודדות עם יכולותיה המאיימות יותר של איראן בתחומי האמל"ח הקונבציונאלי והבלתי-קונבציונאלי, תינתן תשומת לב ליכולותיה המתפתחות של איראן בתחום ההתקפה במרחב הסייבר (למשל פגיעה בתשתיות קריטיות או במערכות אמל"ח). מול מערכת התודעה בסייבר שמנהלת איראן, ישראל צריכה להתמקד בעיקר בפעולות הגנה, לרבות חשיפה ושיבוש של המאמצים האיראניים. בהמשך לכך, על ישראל למנף מבחינה מדינית את חשיפתה של פעילות התודעה האיראנית בסייבר ושיבושה על ידי הצגתה כביטוי נוסף להתנהגות האזורית השלילית של איראן ולהפרה איראנית של נורמות בינלאומיות.